

prikazi knjiga

Vjera Lopac

Leksikon fizike

Školska knjiga, Zagreb, 2009.
ISBN 978-953-0-40029-0; Urednica: Jelena Lončarić;
Recenzenti: Dubravko Horvat, Zvonimir Jakobović
i Stanko Popović; Jezična recenzentica: Milica Mihaljević;
300 stranica; Cijena: 179,00 kn

“Ovaj *Leksikon fizike* namijenjen je učenicima, studentima, učiteljima fizike, srednjoškolskim i sveučilišnim nastavnicima, znanstvenicima, inženjerima, autorima udžbenika, prevoditeljima, novinarima i svim onim čitateljima koji traže kratko ali detaljno objašnjenje o nekoj pojavi, pojmu ili nazivu iz područja fizike.”

Tako stoji jezgrovit i sveobuhvatno na početku *Leksikona fizike* autorice dr. sc. Vjere Lopac, redovite profesorice na Fakultetu kemijskoga inženjerstva i tehnologije Sveučilišta u Zagrebu. *Leksikon fizike* u nakladi je *Školske knjige* iz Zagreba objavljen ove godine. Pojavljivanje te knjige bilo bi zapaženo već po tome što oblikom spada u prilično oskudnu skupinu strukovnih definicijskih rječnika, pojmovnika ili leksikona na hrvatskome jeziku.

Leksikon fizike obuhvaća oko dvije tisuće natuknica, s brojnim ilustracijama te dragocjenim tabličnim dodatcima i englesko-hrvatskim rječnikom na kraju knjige od 300 stranica. Urednica je knjige Jelena Lončarić, recenzenti prof. dr. sc. Dubravko Horvat, dr. sc. Zvonimir Jakobović i akademik Stanko Popović, jezična recenzentica dr. sc. Milica Mihaljević, a stručna savjetnica Branimira Valić.

U *Leksikonu fizike* uz stručno i metodičko autoričino znanje utkan je i velik rad. Autorica se upustila vrlo originalno u rješavanje triju zadaća, jer na hrvatskome jeziku nemamo takvog specificiranoga i cjelovitoga leksikona iz područja fizike i susjednih prirodoslovnih disciplina. *Leksikon fizike* ponajprije sustavno okuplja pojmove iz *opće fizike*, kakva se sluša kao osnovni kolegiji prirodoslovnih, tehničkih i medicinskih fakulteta i veleučilišta, prije upućivanja u specijalizirane kolegije pojedinih struka. Jasno je kako dobrim dijelom pokriva i područje predmeta *fizika* u srednjim školama. Osnova je autorici bilo ne samo višegodišnje iskustvo kao sveučilišnog profesora takvih kolegija nego i rad na nizu udžbenika iz fizike.

Druga je zadaća bio odabir hrvatskih naziva za pojedine fizikalne pojmove. Valja se sjetiti, kako su nazivi u fizici u današnjem smislu još od Galileja i Newtona (da zaboravimo *filozofiju prirode* antičkih i srednjovjekovnih mislilaca) nastajali na latinskome jeziku, kako su se u nazivima fizike u 19. st. nadmetali francuski i njemački jezik, da bi u drugoj polovici 20. st. prevagnuo engleski jezik. Hrvatsko nazivlje u području fizike i susjednih disciplina (ponajprije matematike, kemije, tehnike) ima dugu tradiciju, sustavno se počelo tvoriti uvođenjem hrvatskoga jezika u škole sredinom 19. st., a osobito otvaranjem studija fizike, kemije i tehnike na Sveučilištu u Zagrebu početkom 20. st. Ipak, kroz sve je to vrijeme nazivlje bilo pod utjecajem trenutačno dominantnih jezika u fizici u svijetu, pa stoga nosi i tragove vremena u kojemu je nastajalo. Znajući za sve te okolnosti, autorica je odabirala nazivlje iz vlasti-

toga iskustva i strukovne literature na hrvatskome jeziku, osobito one objavljene posljednja dva do tri desetljeća. Međutim, svjesna svih poteškoća odabira strukovnoga nazivlja, rado se savjetovala s recenzentima, ne samo iz struke nego i iz jezikoslovlja, te s iskusnim urednicama *Školske knjige*. Iako se možda svaki, pa čak i upućeniji korisnik ovoga *Leksikona fizike* neće, kako to obično biva, složiti upravo sa svakim ponuđenim nazivom, ipak jeziku se i odabiru strukovnoga nazivlja mora dati najbolja ocjena. Osobita je vrijednost što su ključni nazivi na hrvatskome jeziku povezani s nazivima na engleskom jeziku, a to znači s današnjom svjetskom literaturom, ne samo klasičnom nego ponajprije onom na Internetu.

Treća je zadaća bila jezgrovitno definiranje odabranih pojmova, zadaća koja i nije tako laka kako na prvi pogled izgleda. Naime, u različitim se udžbenicima fizike često te definicije donose različito i raznorodno, jednom oslanjanjem na promatranja, drugi put na pokuse, treći put matematičkim izvodima itd. Da ne govorimo kako su definicije fizikalnih pojmova često usmjerene prema određenoj praktičnoj primjeni, pa su, osobito za neupućene, različite od izvora do izvora. Stoga nije rijetkost da autori izbjegavaju jezgrovitno definiciju pojma, nego pojam uvode postupno, kroz opise pojava. Zato je pohvalno nastojanje autorice u jednodlačavanju izričaja definicija fizikalnih pojmova.

Važno je također napomenuti kako je navođenje mjernih podataka u *Leksikonu fizike* usklađeno s međunarodnim, europskim i hrvatskim normama, smjernicama i preporukama, čime je on potpuno suvremen i povezan sa svjetskom, ponajprije europskom strukovnom literaturom.

Uspješnim rješenjima tih zadaća, *Leksikon fizike* bi trebao postati vrijedna i korisna priručna literatura, ne samo učenika i studenata kada ulaze u područje fizike nego i stručnjaka i jezikoslovaca, osobito kada pišu o temama koje dodiruju fiziku, što je u današnjem tehniziranome svijetu gotovo svakodnevno. Nadajmo se kako će *Leksikon fizike* pridonijeti ne samo struci nego njegovanju i daljnjem razvoju hrvatskoga strukovnoga nazivlja.

Zvonimir Jakobović